

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta (varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnittelu) (VN/796/2020)

Miessakit ry kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä (STM) lausuntopyynnöstä. Luonnoksessa esitetään tasa-arvolain tasa-arvosuunnitteluvaihtoehtojen ulottamista varhaiskasvatukseen.

Lakimuutosesityksen tarkoitus on hyvä. Ihmisillä on tärkeä olla mahdollisimman yhdenvertaiset mahdollisuudet kasvaa, elää ja tulla arvostetuiksi erityispiirteistään kuten esimerkiksi sukupuolestaan tai sen ilmaisusta riippumatta. Toistemme peruskunnioittamisen tukeminen osana varhaiskasvatusta on arvokasta. Lakisääteinen, varhaiskasvatusta velvoittava tasa-arvosuunnittelu on kuitenkin keinona ylimitoitettu ja osin ristiriitainen.

Luonnoksessa lain muuttaminen on perusteltu ensisijaisesti tasa-arvopoliittisista lähtökohdista. Perusteluissa on jätetty arvioimatta riittävän laaja-alaisesti muutoksen hyvinvointivaikutuksia. Hyvinvoinnin lisääntyminen tulisi kuitenkin olla kaiken tasa-arvopoliittisen säädännän lopullinen tavoite. Lakimuutoksen hyvinvointivaikutukset ovat epäselviä esimerkiksi varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja siten lasten hyvinvoinnin osalta.

Varhaiskasvatus on monelta osin jo nykyään kovin säänneltyä ja henkilökunnan työajasta merkittävä osa kuluu erilaisista lakisääteisistä velvoitteista huolehtimiseen. Alalla esiintyy kasvavaa uupumusta primääriyön ulkopuolisten velvoitteiden toteuttamisen ja niihin liittyvien epämielekkyysskokemusten takia. Tasa-arvosuunnitteluvaihtoehto tuskin vaikuttaa uupumusta vähentävästi. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulisi voida keskittyä mahdollisimman täysimääräisesti lastenhoitoon ja tukemiseen, eli olemiseen lasten kanssa. Tämän primääritehtävän vaaliminen ja rauhoittaminen lisää työssä jaksamista ja työn mielekkyyttä. Tämä taas näkyy positiivisina vaikutuksina lasten hyvinvoinnissa. Lisäksi lapsia ei tule lakisääteisesti velvoittaa osallistumaan tasa-arvosuunnitelman laatimiseen, kuten luonnoksessa esitetään. Se ei ole lasten tehtävä, joten lapsia koskeva huomio kohdasta 5 b § on tärkeä poistaa.

Lakimuutosta perustellaan sillä, että tasa-arvosuunnitteluvaihtoehto lisää sukupuolitietoista työtettä ja kiinnittää huomiota sukupuolistereotyyppien tuomiin haittoihin. Sukupuolitietoisuus ja sen hyödyntäminen kasvatustyössä on lähtökohtaisesti hyvä asia. Lakimuutosperusteluiden mukainen, vain tasa-arvopoliittisesti arvioitu sukupuolitietoisuus on kuitenkin turhan ohutta ja politisoitunutta. Siihen perustuva työote ei tue toivotulla tavalla yhdenvertaisuuden vaalimista. Sen sijaan tavoitellut vaikutukset on mahdollista saavuttaa kehittämällä kasvatustieteen peruskoulutuksen sukupuolitietoisuuteen liittyviä osia. Tarvittava, nykyistä kattavammin toteutettu sukupuolitietoinen koulutus on Suomessa vasta kehittymässä. Koulutukseen tulisi kuulua myös sukupuolierityiset opinnot, jotta sukupuolelle tyypilliset asiat osattaisiin arvostavasti ja asianmukaisesti huomioida. Tasa-arvoperustainen sukupuolitietoisuus ei ole kyennyt vaikuttamaan esimerkiksi poikien ja nuorten miesten kasvaviin haasteisiin kouluttautumisessa ja koulumenestyksessä. Niiden syntyperustaan voitaisiin puuttua ennaltaehkäisevästi jo varhaiskasvatuksen osana. Ennaltaehkäisevät elementit on löydettävissä hyvinvointiperustaisesta, sukupuolierityisestä osaamisesta.

Sukupuolistereotyyppiä nähdään lain perusteluissa automaattisesti vain negatiivisiksi asioiksi, joista tulisi poisoppia. Todellisuudessa ne ovat myös tärkeä osa ihmisten hyvinvointirakenteita – ei niitä muuten olisi olemassa. Ihmisille on tärkeitä kuulua joukkoon muun muassa sukupuolen perusteella; se luo turvallista kiinnittymispintaa, jota kohti tuntuu mielekkäältä mennä. Sukupuolistereotyyppien kategorinen kritisoiminen luokittelee hämmennystä ja turvattomuutta, jonka vaikutukset näkyvät

nykyajan kasvaneina mielenterveys- ja irrallisuusongelmina. On toki varsin tärkeätä, että huolehditaan myös vähemmistöjen tukemisesta ja arvostamisesta, eli ihmisyyden koko kirjon kunnioittamisesta. On kuitenkin lyhytnäköistä ja epäinhimillistä pyrkiä siihen purkamalla merkittävälle osalle tärkeitä, hyvinvointitekijöitä vahvistavia stereotyyppioita kategorisesti. Stereotyyppien hyvien puolien vaaliminen ja ihmisten yksilöllisten piirteiden arvostaminen on mahdollista toteuttaa rinnakkain.

Esitettyä lakimuutosta ei tarvitse toteuttaa, koska varhaiskasvatukseen ei tule lisätä primääriyötä ristiriitaisesti kuormittavia rakenteita, ja olemassa on vaikuttavampi keino; sukupuolitietoisuutta vahvistavan peruskoulutuksen syventäminen. Tätä koulutusta tulisi määrätietoisesti kehittää niin, että se tukisi varhaiskasvatuksen henkilökuntaa sekä yksilöllisen ihmisyyden vaalimisessa että sukupuolelle tyypillisten haasteiden ennaltaehkäisyssä.

Helsingissä 27.5.2022

Miessakit ry

Lisätietoja

Tomi Timperi | toiminnanjohtaja | +358 50 588 1687 | tomi.timperi@miessakit.fi

